

Rapport från SUHF:s arbetsgrupp för rekommendation gällande kursen Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning (VAK)

Inledning

Arbetsgruppen för rekommendationer gällande kurser inom ramen för professionsprogrammet har varit verksam sedan augusti 2024 och arbetat enligt det uppdrag som SUHF:s presidium fastställt (Dnr SU-850-0034-24). I föreliggande rapport beskrivs arbetsgruppens arbete under perioden. Arbetsgruppen avslutar i och med denna återrapportering sitt arbete och avrapportering till SUHF:s styrelse sker vid slutet av mandatperioden 2025-12-31.

Bakgrund

I juni 2022 fick Skolverket uppdrag av regeringen att utveckla ett nationellt professionsprogram inom skolväsendet. I uppdraget ingick att utarbeta en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare inom skolväsendet samt att ta fram ett meriteringssystem för legitimerade lärare och förskollärare. Professionsprogrammet trädde i kraft 1 september 2025 och kursen *Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning (VAK)* är en central komponent i professionsprogrammets kursutbud.

VAK ska ges som en uppdragsutbildning och vara obligatorisk för att lärare i förskola och skola ska nå meriteringsnivåerna 2 och 3 i det nya systemet. Ett stort antal legitimerade lärare förväntas gå kursen VAK och ansågs därför behöva inrättas på flera lärosäten spritt över landet för god tillgänglighet. Genom SUHF-rekommendationen kan lärosäten med lärarutbildning utgå från en gemensam grund för hur kursen Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning ska utformas och vilka lärandemål som ska uppnås. De lärosäten som avtalar med Skolverket om att ge kursen kan därefter inrätta den och anpassa den efter lokala behov och förutsättningar.

I samband med att arbetet med VAK-kursen fortskred bedömde SUHF ett behov av att även utveckla ramkursplaner för kurserna *Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP)* samt *Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning, fortsättning (VAK2)*¹

Uppdrag under mandatperioden 2024 – 2025

Arbetsgruppen fick till uppdrag att ta fram en SUHF-rekommendation för ramar och innehåll för kursen Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning, 7,5 hp. Arbetsgruppen uppdrogs

- utgå från skrivningar om kursen Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning i Skolverkets delredovisning av uppdraget om ett nationellt professionsprogram, samt
- utgå från aktuell forskning om pedagogiskt arbete och didaktik

¹ Namnet på kursen har under framtagandet av ramkursplanen ändrats till *Vidareutveckling av en professionell kunskapsbas för undervisning (VAK2)*

- senast i oktober 2024 ta fram förslag till rekommendation om kursen som bör innehålla
 - o lärandemål för kursen
 - o andra nödvändiga ramar för kursen
- ge Skolverket möjlighet att ta del av och ge inspel på arbetet
- vid behov föreslå justeringar och tillägg till uppdragsbeskrivningen.

Arbetsgruppen har rapporterat till Expertgruppen för lärarutbildning. Det har ingått i arbetsgruppens uppdrag att vid behov kommunicera gruppens arbete med berörda lärosätesfunktioner, relevanta nätverk, myndigheter och andra intressenter. Arbetsgruppen utsågs för perioden 2024 – 2025 men kunde avslutas tidigare om uppdraget ansågs slutfört.

Den 14 december 2024 utökades arbetsgruppens uppdrag till att innefatta ytterligare två kurser inom professionsprogrammet (Dnr. SU-850-0034-24). Arbetsgruppens uppdrag utökades till att gälla SUHF-rekommendationer för ramar och innehåll för kurserna

- Vidareutveckling och analys av kvalitet i undervisning, fortsättning (VAK2) 7,5 hp.
- Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP) 7,5 hp.

Ramkursplanen för VAK fastställdes av Sveriges universitets- och högskoleförbunds presidium den 14 februari 2025 (Dnr SU-850-0008-25). Ramkursplanen för kursen Undervisningsskicklighet i teori och praktik (USP) fastställdes av SUHF:s styrelse den 24 september 2025 (Dnr SU-850-0043-25).

Ramkursplanen för kursen Vidareutveckling av en professionell kunskapsbas för undervisning (VAK2) föreligger för beslut av SUHF:s styrelse den 20 januari 2026.

Arbetsgruppens sammansättning

Arbetsgruppen har bestått av följande ledamöter:

- Jonas Tosteby, vicerektor utbildning vid Högskolan Dalarna samt ledamot i expertgruppen för lärarutbildning (ordförande)
- Åke Ingerman, professor & tidigare dekan vid Göteborgs universitet (verkställande ledamot)
- Karolina Broman, docent och prodekan vid Umeå universitet
- Inger Eriksson, professor emerita vid Örebro universitet och Stockholms universitet
- Johan Sandahl, professor vid Stockholms universitet
- Daniel Sundberg, professor Linnéuniversitetet
- Malin Tväråna, docent vid Uppsala universitet
- Ann-Christine Vallberg Roth, professor vid Malmö universitet

I arbetet med utvecklingen av VAK2 har inte Malin Tväråna och Johan Sandahl haft möjlighet att medverka.

Arbetsgruppens möten under 2024 – 2025

Arbetsgruppen har under perioden augusti 2024 till december 2025 haft ett 20-tal möten, vanligtvis mellan 1-2h digitalt, där tre har varit fysiska 4-6h möten på plats i SUHF:s lokaler. Mellan mötena har respektive ledamot arbetat med olika utpekade ansvarsområden, huvudsakligen parvis.

Arbetsgruppen har dessutom haft ett antal avstämningar med Skolverket samt medverkat på flera av mötena för Rådet för professioner. Dessutom har det skett kontinuerliga avrapporteringar för expertgruppen för lärarutbildning.

Konferenser och nätverksträffar

Arbetsgruppen har tagit initiativ till att anordna två nätverksträffar under 2025 för lärosäten rörande ramkursplanen för VAK. Den första nätverksträffen som genomfördes 19 maj och hade ca 30 deltagare med representation från ett 15-tal lärosäten samt Skolverket. Den första träffen fokuserade huvudsakligen på att presentera grundförutsättningarna för VAK-kursen inklusive Skolverkets arbete samt de fyra pilotlärosätenas planerade arbete.

Den andra träffen genomfördes 3 november med ca 60 deltagare och fokuserade huvudsakligen på erfarenheter och kunskapsspridning från den pågående pilotomgången samt återkoppling från Skolverket.

Nätverket kommer att ha fler träffar under 2026, som organiseras av medverkande deltagare i dialog med NASP.

Viktiga frågor under arbetsperioden

Arbetsgruppen har under perioden ansvarat för att ta fram tre ramkursplaner inom ramen för professionsprogrammet. Det ingick även i uppdraget att ge Skolverket möjlighet att ta del av och ge inspel på arbetet. Det har säkerställts genom att Skolverket bjudits in till och medverkat på ett antal av arbetsgruppens möten samt genom att verkställande ledamot och ordförande haft kontinuerlig dialog med representanter för Skolverket.

Utgångspunkt var uppdrag, men också förarbeten så som SOU 2018:17 (B. Åstrand, Med undervisningsskickligheten i centrum och därpå följande promemoria, uppdrag till Skolverket och Skolverkets förslag (U2021/03373. Promemoria. Utbildningsdepartementet. Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare. U2022/02319. Utbildningsdepartementet. Uppdrag om ett nationellt professionsprogram. U2023/01870. Skolverket. Redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram.). Under arbetet med VAK fanns inte ett slutligt förslag till förordning, det som förelåg var Skolverkets förslag.

Utifrån Skolverkets förslag skulle VAK ersätta inriktningen att meriteringssystemet skulle bedöma undervisningsskicklighet. Därför valde gruppen att låta undervisningsskicklighet i relation till barn och elevers lärande och utveckling vara centralt, såväl i VAK som i de andra kurserna.

Ett antal principiella diskussioner som gruppen tagit ställning till.

- Karaktär på kurserna och nivå på ramkursplaner
- Former för samordning i sektorn: ramkursplan, kommentarmaterial, nätverk

Något om arbetsform. Heterogen grupp, initialt arbete kring vilken bakgrund och problemkomplex som förelåg. Gav samsyn i fortsatta arbetet. Kan upplevas som väldigt koordinerat för de som ser slutprodukten.

Utmaning har varit helheten av professionsprogrammet, där gruppen arbetat med en väldigt specifik del (VAK-kursen mm), samtidigt som andra delar varit fortsatt ej initierade.

Viktigt att synen är lärares behållning och att det ska vara ett växelspel mellan lärare och vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Förslag till verksamhet för fortsatta arbetet med kurser inom ramen för professionsprogrammet

Återstående arbete som identifierats, som föreslås lämnas över till NASP:s ansvar.

- Ramkursplan för speciallärare (VAK och USP)
- VAK för rektorer och skolledare, inklusive att ge fokus för förutsättningar för undervisningsutveckling